

CASTRUM PRAGENSE

ARCHEOLOGICKÝ ATLAS PRAŽSKÉHO HRADU
DÍL I.

KATEDRÁLA SV. VÍTA – VIKÁŘSKÁ ULICE

Praha 2009

OBSAH:

ÚVOD.....	5
PRAMENY PRO REKONSTRUKCI PŮVODNÍHO TERÉNU A PRVOTNÍCH NÁLEZOVÝCH OKOLNOSTÍ	7-12
ROZPOIS ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ V LETECH 1876–2009	13-58
ARCHEOLOGICKÝ A TOPOGRAFICKO-URBANISTICKÝ VÝVOJ AREÁLU	59-66
PRVNÍ STAVEBNÍ FÁZE KOSTELA SV. VÍTA–ROTUNDA	67-68
Č. P. 48–BISKUPSKÝ DŮM S KAPLÍ SV. MOŘICE.....	69-70
DRUHÁ STAVEBNÍ FÁZE KOSTELA SV. VÍTA BASILIKA (SV. VÍTA, VÁCLAVA, VOJTĚCHA A PANNY MARIE).....	71-74
KATEDRÁLA SV. VÍTA, VÁCLAVA, VOJTĚCHA A PANNY MARIE.....	75-78
ŘÍKÁŘSKÁ ULICE A KANOVNICKÉ DOMY.....	79-82
SUMMARY.....	83-88
THE LIST OF ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS SINCE 1876 TILL 2009	89-102
LIST OF FIGURES	103-108

„On aurait souhaité de n'être pas technique. A l'essai, il est apparu que, si l'on voulait épargner au lecteur les détails précis, il ne restait que des généralités vagues, et que toute démonstration manquait.“¹

Archeologický výzkum Pražského hradu pod hlavičkou Archeologického ústavu v Praze oslaví v roce 2010 již 85. výročí. Jeho počátky ale můžeme spatřovat v období mnohem starším, někdy v polovině 70. let 19. století, kdy byly v rámci přestavby a dostavby katedrály sv. Víta postupně objeveny fragmenty jejích předchůdců, rotundy z 1. pol. 10. století a baziliky z 2. pol. 11. století. Za tu dobu byla prozkoumána velká část hradu a poznatky tak získané významně obohatily nejen znalost architektonického a kulturního vývoje v českých dějinách výjimečného sídla jak církevní, tak světské moci, ale ovlivnily významně i pohled na celé dějiny českého středověku a raného novověku.

Co do rozsahu výkopů se největší archeologické kampaně uskutečnily ve dvacátých, osmdesátých a devadesátých letech 20. století, rozsahem menší, ale svými výsledky nepřehlédnutelné jsou výzkumy let padesátých a šedesátých. Vždy se ale jednalo o výzkumy záchranného charakteru. Tento fakt s sebou přináší mnohá úskalí ve zpracování a zpřístupňování materiálu. První prací, která představila ucelený pohled na archeologii objevený hrad, byla práce Ivana Borkovského *„Pražský hrad v době přemyslovských knížat“* z roku 1969. Na ni pak o téměř třicet let později navázali Jan Frolík a Zdeněk Smetánka knihou *„Archeologie na Pražském hradě“* (1997), která sumarizuje nové objevy osmdesátých a devadesátých let, ale nepřináší, a ani přinášet nemůže, detailní zpracování jednotlivých výzkumů a témat.

Nová etapa v přístupu ke zpracování materiálu nastala v roce 2000, kdy bylo kolektivem autorů detailně pojednáno téma nejstarších kostelů v práci *„Nejstarší sakrální architektura Pražského hradu. Výpověď archeologických pramenů“* a v roce 2005–2006 *„Pohřbívání na Pražském hradě a jeho předpolích“*. Ve stejné době také probíhal projekt monografického zpracování baziliky sv. Víta, Václava, Vojtěcha a Panny Marie. Ukázalo se, že je potřeba věc uchopit jinak a pro porozumění návaznosti jednotlivých stavebních etap a jejich logice nasadit jednotlivé reliktů na rekonstruovaný původní terén, jehož studium bylo dlouhodobou záležitostí; poprvé jsme jej veřejnosti představili až v lednovém čísle slovenské Historické revue v roce 2009. Vznikl tak první díl Archeologického atlasu Pražského hradu, který se zabývá prostorem katedrály sv. Víta, Vikářskou ulicí a domy ve Vikářské ulici až k severní hradbě.

Naším cílem je předvést čtenářům skutečně nalezené části tak, aby si udělali představu, o co se opírají rekonstrukce jednotlivých stavebních fází a co je skutečně k dispozici, včetně reálného umístění do terénu. Tento fakt je rozhodující pro všechny další úvahy a interpretace.

V textové části aktuálního dílu Atlasu vám předkládáme především soupis všech archivy a dokumentací zachycených archeologických výzkumů v prostoru katedrály sv. Víta a Vikářské ulice, nástin geologického a topografického vývoje daného prostoru a medailony jednotlivých důležitých objektů. V mapové části najdete plán prokopaných ploch, plán nalezených reliktů na úroveň dřevěných a kamenných konstrukcí, rekonstruovaný georeliéf a nasazení důležitých raných etap stavebního vývoje hradu na vrstevnicový plán původního podloží. Na závěr je připojen nově zaměřený půdorys současného stavu katedrály. Rozhodli jsme se jej nabídnout kolegům jako slepou mapu a nezanášeli jsme ho názvy kaplí a hrobů, aby mohl sloužit k dalším výzkumům.

¹ „Přáli bychom si nebýt příliš techničtí. Ale kdo to zkusil, poznal, že když jsme chtěli ušetřit čtenáře přílišných detailů, zbyly jen vágní obecnosti a veškeré detaily chyběly.“ (Antoine Meillet, *Esquisse d'une histoire de la langue latine*, 1928, citováno podle: Ernst Robert Curtius, *Evropská kultura a latinský středověk*, Praha 1998)

Těžištěm Atlasu jsou nejstarší období, detailně jsme se snažili představit hradní ostroh p
příchodem člověka a první dvě, dnes zcela setřené fáze vážící se k rotundě sv. Víta a jejího následovn
bazilice sv. Víta, Václava, Vojtěcha a Panny Marie. Atlas je určen především archeologům, historik
umění a studentům těchto oborů, kteří dokážou ocenit snahu o co nejpřesnější zachycení výpov
pramenů. Měl by se stát ale i základním pramenem pro archeologickou památkovou péči a měl
napomáhat k její účinné aplikaci.

Atlas by nemohl vzniknout bez velmi úzké a iniciativní spolupráce se specializovanou geodetic
firmou, která se spolupodílela na vytvoření metodiky zpracování staré dokumentace. Rádi bych
poděkovali jejím pracovníkům, především Jiřímu Šindelářovi a Bohuslavu Váchovi, za přístup a přínos
vzniku Archeologického atlasu. Důležitým partnerem je pro nás i Archiv Pražského hradu a náš dík p
především Martinu Halatovi a Michalu Šulovi. Za připomínky a pomoc děkujeme Tomáši Durdíl
a kolegům z oddělení výzkumu Pražského hradu Janu Frolíkovi, Kateřině Tomkové a Milosl
Houskové.